

Esra ÇİMEN KARAYÜREK*

DİLİÇİ ÇEVİRİDE YANMETİNSEL UNSURLARA BAKIŞ: ANKARA MAHPUSU ÖRNEĞİ	A SURVEY OF PARATEXTUAL ELEMENTS IN INTRALINGUAL TRANSLATION: THE CASE OF ANKARA PRISONER
<p>ÖZET</p> <p>Çeviribilim çalışmaları her geçen gün farklı bir alanla kendi kuramsal yapısını geliştirip yenilemektedir. Bu bağlamda diliçi çeviri, çeviribilimin bir alt alanı olarak kuramsallaştırılmaya başlanmış, özellikle de yakın geçmişte dil reformu yaşayan Türk Dilinde bu hususta çeviri yazı ve dilde sadeleştirme yoluyla yapılan diliçi çeviri çalışmaları artmıştır. Tanzimat Dönemiyle başlayan dilde sadeleştirme çalışmaları, 1928’de yapılan harf devrimiyle desteklenmiş, söz konusu çalışmalar özellikle Cumhuriyetin ilk yıllarında titizlikle gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada dilde sadeleştirme bağlamında ele alınan Suat Derviş’in <i>Ankara Mahpusu</i> adlı eseri, yazarı vefat etmiş olan eserin yeniden yayına hazırlanırken yanmetinsel unsurlarının diliçi çeviri bağlamında ne kadar değiştiği ve bu değişikliğin olağan süreçteki gerekliliği tartışılmıştır. Gerard Genette’in tasnif ettiği yanmetinsel unsurlar kullanılarak değerlendirilen çalışmada, yanmetinsel unsurların diliçi çeviride, diller arası çeviride de olduğu gibi zamana ve mekâna göre değişebileceği, yayınevlerinin aldıkları kararlara göre ekleme veya çıkarmaların yapılabileceği, bu durumun da eserlerin alınılmasında birtakım etkilerinin olabileceği tespit edilmiştir.</p> <p>Anahtar kelimeler: Diliçi çeviri, yanmetin, dil reformu, Suat Derviş, Ankara Mahpusu.</p>	<p>ABSTRACT</p> <p>Translation studies is developing and renewing its theoretical structure in a different field every day. In this context, intralingual translation has begun to be theorized as a subfield of translation studies, and especially in the Turkish language, which has recently undergone a language reform, studies on intralingual translation through translation writing and language simplification have increased to produce simplification and explanatory studies, which began with the Tanzimat Period, were supported by the alphabet revolution of 1928, and simplification studies were meticulously carried out especially in the early years of the Republic. In this study, Suat Derviş's <i>Ankara Mahpusu</i>, which is discussed in the context of simplification in language, how much the paratextual elements of the work, whose author is deceased, have changed in the context of intralingual translation while preparing the work for re-publication and the necessity of this change in the ordinary process are discussed. The study, which was evaluated by using Gerard Genette's classification of paratextual elements, found that paratextual elements can change according to time and place in intralingual translation, as in interlingual translation, and can be added or removed according to the decisions taken by publishing houses, and this situation may have some effects on the reception of the works.</p> <p>Keywords: intralingual translation, paratext, language reform, Suat Dervish, Ankara Prisoner.</p>

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı, Ankara/Türkiye. Eposta: esra.cimen@hbv.edu.tr / Asst. Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Letters, Department of French Translation and Interpreting, Ankara/Türkiye. E-mail: esra.cimen@hbv.edu.tr

Giriş

Dil, tanımının yapılması oldukça zor bir olgudur. Günümüze kadar Platondan Aristoteles'e, Hobbes'tan Descartes'a, Jakobson'dan Chomsky'e hem filozoflar hem de dilbilimciler dille ve dilin tanımıyla ilgilenmiş ve üzerine çalışmalar yapmıştır. Burada çalışmanın sınırlılığı dolayısıyla dilin tanımlarına tüm ayrıntılarıyla yer verilememiştir. Kısaca dili tanımlamaya çalışırken geniş ve dar anlamlar arasında bir ayırım yapılabileceği, geniş anlamda tüm iletişim biçimleri dil olarak tanımlanabilirken dar anlamıyla insanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir sistem olduğu söylenebilir (Altınörs, 2014, s.21). Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük'te "İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan, uzlaşmaya dayalı olarak oluşturulmuş sesli veya görsel işaretler sistemi; lisan, zeban." (Türk Dil Kurumu [TDK], 2024) olarak tanımlanan dilin tek boyutlu olmadığı, aynı anda birçok farklı işlevi olduğu anlaşılmaktadır. Jakobson bu işlevleri bağlamsal, heyecansal, harekete geçiren, duygusal ve poetik işlevler olarak sıralamıştır (Jakobson, 1963, aktaran Altınörs, 2014, s.27-28). Bu işlevlerinin yanı sıra dilin canlılığıyla ilgili fikir üretebilmek için öncelikle dilin kökeninin araştırılabileceği düşünülmüştür. Dilin kökeni ile ilgili tarihsel görüşler inanç kaynaklı yorumlarla, inanca dayalı olmayan yorumlar olarak iki temel grupta incelenebilmektedir. İnanca dayalı köken araştırmaları kutsal kitaplardan, diğer çok tanrılı dinlere kadar farklı efsanelerle neredeyse 18. yüzyıla kadar süregelmiş, bu tarihten sonra da başta çok açık ifade edilmese de artık dinî unsurlar göz ardı edilerek yeni yaklaşımlar sunulmuştur (Kerimoğlu, 2016, s. 49). Dillerin çokluğu, Yahudi-Hristiyan yaradılış kitabında anlatılan Bâbil Kulesi efsanesine dayandırılmaktadır. Efsaneye göre o zamanın insanları Adem Dili olarak adlandırılan cennet bahçesi dilini konuşmaktaydı. Dönemin Hükümdarı Bâbil, göğe yükselerek kendi adını yaşatacak anıtsal bir kule inşa etmeye çalışınca Tanrı öfkeyle kuleyi yıkmış, insanların dilini karıştırmış ve onları dünyanın her yerine dağıtmıştır (Tyszler, 2015, s. 86). Bu tür efsanelere dayandırılrsa da dilin kökeni ile ilgili net bir bilgi ortaya konulamamıştır. Daha sonra dinî olmayan unsurlara yönelen bilim insanları farklı bakış açıları sunmuştur. Bu bağlamda ilk defa Schleicher, dilin canlı bir varlık olduğunu iddia etmiş, sonra Eric Lenneberg ve kendisinden etkilenen Noam Chomsky de dilin biyolojik bir varlık olduğunu ortaya atmışlardır. Buna karşın dilin biyolojik bir canlı veya organizma olması hâlâ tüm çevrelerce kabul edilmiş değildir (Kerimoğlu, 2022). Bununla birlikte bu durum dilin gelişmediği, eskimediyi veya yenilenemeyeceği anlamına gelmemektedir. Nitekim teknolojik gelişmeler, küreselleşme, göç veya farklı kültürlerle kesişimin diller üzerinde doğrudan bir etkisi olduğu bilinmektedir. Bazı toplumlar dillerini korumak ve gelecek nesillere aktarmak için resmî kurumlar oluşturmakta, dillerle ilgili gelişmeleri takip etmektedirler. Bu çerçevede 1635 yılında Fransa'da kurulan Academie Française (tr. Fransız Akademisi) (Academie-Française [AF], 2024) kuruluş amacını şu şekilde açıklamıştır:

Akademi'nin temel işlevi, dilimize belirli kurallar kazandırmak ve onu saf, belîğ ve sanat ve bilimlerle uğraşabilecek hâle getirmek için mümkün olduğunca özen ve hassasiyetle çalışmak olacak ve bu amaçla, bir sözlük, bir gramer, bir retorik ve bir poetika oluşturularak herkesi bağlayacak yazım kuralları belirlenecektir.

Aynı şekilde Osmanlı İmparatorluğunun yerini Türkiye Cumhuriyeti'ne bırakmasıyla, yeni rejimde bir dizi köklü değişiklikler yapılmıştır. Bunların en önemlilerinden biri de dil reformudur. Dil reformunun, 1928'de Arap Alfabetesinden Latin Alfabetesine geçiş ve 1932 sonrası dilin doğrudan içeriğinin değiştirilmesini kapsayan iki aşamalı bir değişiklik olduğu söylenebilir (Berk Albachten, 2015, s. 167). 12 Temmuz 1932'de Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatıyla şu anki adı Türk Dil

Kurumu olan Türk Dili Tetkik Cemiyeti, dönemin milletvekilleri ve tanınmış edebiyatçıları tarafından kurulmuştur. Kurumun amacı, “Türk dilinin öz güzelliğini ve zenginliğini meydana çıkarmak, onu yeryüzü dilleri arasında değerine yaraşır yüksekliğe erdirtmek” olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla belirli aralıklarla yapılacak kurultaylarla bir taraftan ilmî tartışmalar yapılmış diğerk taraftan da Türk dilinin kendi ihtiyaçlarına, gelişimine ve kökenine göre tespitler yapılarak derlemelerle meşgul olunmuştur (TDK, 2024). Türk Dil Kurumu, kuruluşundan bu yana a) Türk dili üzerinde araştırmalar yapıp aynı zamanda b) dilin güncel sorunlarıyla da ilgilenerek çözüm yolları bulmak şeklinde iki temel eksen de çalışmasını yürütmektedir.

Bu çalışmada Suat Derviş’in *Ankara Mahpusu* adlı eserinin diliçi çeviri bağlamında değerlendirilmesinin daha net anlaşılabilmesi için öncelikle Türkiye Türkçesinin değişimi ve diliçi çeviri hakkında bilgiler verilmiştir. Ardından kitapla ilgili gereken bilgiler verildikten sonra yanmetinsel unsurlar açıklanmış, ele alınan kaynak ve hedef metindeki yanmetinsel unsurların karşılıkları incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Türkiye Türkçesinin Deęişimi ve Diliçi Çeviri

Türk Dili öncelikle İslamiyet’in kabulünden sonra Arapça ve Farsça etkisine girmiş, daha sonra Tanzimat Dönemiyle de değişime başlamıştır. Bu dönemde entelektüellerin dilde noktalama işaretleri kullanmasına, dili sadeleştirme çalışmalarına ve sanatı sanat için değil toplum için ifa etme çabalarına şahit olunmuştur. Yine bu dönemde dilde Fransızcanın etkisi de hissedilmeye başlanmıştır. Bu konuda çalışma yapan Ömer Arslan, bu durumu “Tanzimat’la birlikte artan Batı tesiri, eğitimden kültüre, bilimden sanata, cemiyet hayatından ticarete birçok farklı alanda kendini göstermeye başlamış, yabancı dillerden özellikle Fransızca İstanbul Türkçesine sirayet etmeye başlamıştır.” şeklinde ifade etmektedir (Arslan, 2022, s. 423). Tanzimat’la birlikte dönemin aydınları ya Fransa’ya göreve gittiklerinde ya Tercüme Odası’nda ya da bireysel çabalarıyla Fransızca öğrenmeye çalışmışlar (Kuşçu ve Yağlı, 2022) ve artık yönlerini tamamen Batı’ya çevirmiş duruma gelmişlerdir.

Her ne kadar Atatürk’ün yaptığı dil devrimiyle önce alfabe ardından da dil Arapça ve Farsçanın etkisinden uzaklaştırılmış olsa da aslında dil reformunun kökenini Tanzimat Dönemi’ne dayandırmak yanlış olmayacaktır. Tanzimat Dönemi’nde dilin sadeleşmesi için elinden geleni yapan, Fransa’da eğitim gördükten sonra *Tercümanı Ahval* gazetesini kuran ve gazetenin ilk sayısında herkesin anlayacağı dilde yazmak istediğini açıklayan ilk aydın Şinasi’dir. Şinasi, ayrıca Şair Evlenmesi adlı tiyatro piyesiyle de geleneksel kuralları yıkmıştır. Türkçe’nin bir yüzyıl sonraki sadeleşmesinin Şinasi’nin yaptığı çalışmalara borçlu olunduğu söylenebilir (Berkes, 2013, s. 261-263). Tıpkı Şinasi gibi dönemin diğerk aydınları da dilin ulus devlet oluşumunda ve millî duyguları uyandırmada önemli bir araç olduğunu görmüşler (Yılmaz, 2022) ve çalışmalarına bu yönde devam etmişlerdir. Batıda Türkiye’deki gibi alfabe ve dil bağlamında bu denli köklü bir değişim olmamıştır. Dolayısıyla yapılan çeviribilim çalışmalarında da Türkiye Türkçesindeki gibi dilin radikal değişimiyle ilgili örneklerin pek bulunmadığı, daha ziyade bölgesel olarak bilimsel bir metnin günlük dile aktarımı, kutsal kitapların sadeleştirilmesi ya da kitaptan sinemaya uyarlama gibi metinlerarası inceleme veya yanmetinsel unsurlar açısından değerlendirmeler yapıldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda frankofon dünyasındaki diliçi çeviri çalışmalarıyla ilgili daha fazla bilgi edinmek için 2023 yılında 14.sü *La Traduction Intralinguale Dans La Francophonie (Fransızca Konuşulan Ülkelerde Diliçi Çeviri)* temasıyla düzenlenen Interfranchophonies Kongresi’nin çalışmaları incelenebilir. Ayrıca diliçi çevirilerin, farklı

coğrafyalarda, ayrımlı kültürler içerisinde değişik ideolojik ve sosyopolitik süreçlerde önemli roller oynadığına ve sömürgecilik dönemlerinde manipülasyon amacıyla kullanıldığına şahit olunmuştur (Kansu-Yetkiner ve Yetkin-Karakoç, 2015). Türkiye Türkçesi'ninse bu bağlamda batı dillerine oranla dil boyutunda nispeten kısa bir dönemde, hem alfabe değişikliği hem de dilin sadeleşmesi yoluyla ciddi reformlar içerdiğinden, farklı açılardan ele alınabileceği görülmüştür. Bu durumun daha iyi anlaşılabilmesi için hem Tanzimat Dönemi eserleri hem de Cumhuriyetin özellikle ilk dönem eserleri incelenebilir. Bu eserler diliçi çeviri açısından birkaç farklı kategoride değerlendirilebilir. Esmâ Erbil (2022, s.25-26), *Diliçi Çeviri Kavramı ve Teorik ve Uygulamalı Olarak Diliçi Çeviri Üzerine Yapılan Araştırmaların Tanımı* adlı kitap bölümünde Türkiye'deki diliçi çeviri uygulama alanlarının a) sözden söze diliçi çeviri, b) sözden yazıya diliçi çeviri ve c) yazıdan yazıya diliçi çeviri şeklinde tasnif edilebileceğini ifade etmiştir. Ayrıca Türkiye'de diliçi çevirilerin genellikle sadeleştirme, özetleme, yeniden basıma hazırlama, Türkçeleştirme, güncelleştirme veya düzenleme gibi sözcüklerle ifade edildiğini; diliçi çeviri kavramının da ilk defa Tülay Gençtürk Demircioğlu tarafından kullanıldığını belirtmiştir.

İlk olarak dilbilimci Roman Jakobson, *On Linguistic Aspects of Translation* adlı çalışmasında çeviriyi, diliçi çeviri, dillerarası çeviri ve göstergelerarası çeviri olarak üç kategoride değerlendirmiş, ayrıca diliçi çeviride kelimelerin eş anlamlılarının kullanılabilmesini ya da dolambaçlı ifadelerle yeniden dile getirilebileceğini belirtmiştir (Jakobson, 1959, s. 233). Bununla birlikte Jakobson'un bu tasnifinin sözcük düzeyinde kaldığı söylenebilir. Ancak bu çalışmadan sonra çeviribilimin yol haritasını oluşturan James Holmes'ün diliçi çeviriyi çalışma kapsamına almaması, diliçi çevirinin bu alanda yeterince gelişmemesine ve üzerine çalışmalar yapılamamasına sebep olmuştur. Paradigma dönüşümüne öncülük eden ve Jakobson'u sözcük düzeyinde kalmakla eleştiren Toury (1986, s. 1112-1113) ise çeviriyi "intersemiotic translation" (göstergelerarası çeviri) ve "intrasemiotic translation" (göstergeleriçi çeviri) olarak ikiye ayırıp ilkini sözlü göstergenin sözel olmayan göstergeyle ifade edilmesi şeklinde açıklarken, ikincisinin hem dillerarası çeviriyi hem de diliçi çeviriyi kapsadığı şeklinde açıklamıştır. Zethsen (2009), diliçi çeviri konusunda yaptığı çalışmada hem Jakobson hem de Toury'nin tanımlarını incelemiş, bu tanımları diliçi çeviri bağlamında yeterli bulmamakla birlikte başlangıç için kullanılabilmesini belirtmiştir. Bu bağlamda Danimarka dilindeki diliçi İncil çevirileri üzerinden diliçi çevirinin özelliklerini somut olarak tanımlamaya çalışmış, örnek incelemesine dayanarak diliçi çeviride etkili olduğunu düşündüğü -bilgi, -zaman, -kültür ve -mekân olarak birkaç ana faktör belirlemiş, diliçi çeviride en güçlü eğilimin dilin sadeleştirilmesi yönünde olduğunu saptamış, ancak bu unsurları yanmetinsel bağlamda değerlendirmemiştir. Kendisi yine de diliçi çeviri uygulamaları için yeterince sistemli kuramsal çalışmaların olmadığını ve bu konuda karşılaştırmalı çalışmaların alana katkı sağlayabileceğini eklemiştir (Zethsen, 2009). Diliçi çevirinin genel kapsamının dilin sadeleştirilmesine odaklanması hususu günümüzde Türkiye Türkçesi özelinde ele alındığında, Türk edebiyatçı ve düşünürlerin, yapılan diliçi çevirileri edebî üslubun değişmesi olarak gördüklerinden dilin arındırılmasına pek sıcak bakmadıkları ayrıca bilinmektedir (Birkan Baydan, 2011).

Tüm bu gelişmelere paralel olarak olumlu değerlendirilebilecek durumsa son zamanlarda diliçi çeviri konusunun hem Türk Dili ve Edebiyatı alanındaki hem de Çeviribilim alanındaki araştırmacılar tarafından çalışılmaya başlanmasıdır. Bu alanda son zamanlarda yapılan çalışmalarda diliçi çeviriler incelenirken birkaç farklı aşamaya değinilmektedir. Diliçi çeviri hem dilin sadeleştirilmesi hem de Osmanlı Türkçesi'nde kullanılan Arap alfabesinin Latin alfabesine

aktarımında transliterasyon bağlamında ele alınmaktadır. Bu çalışmada her iki alfabede de eserler vermiş olan Suat Derviş'in dil reformundan sonra kaleme aldığı bir eseri incelenmiştir. İlk olarak 1945 yılında *Zeynep İçin* adıyla Haber dergisinde tefrika olarak yayımlanan ardından da Suat Derviş Fransa'dayken ablası Hamiyet tarafından *Le prisonnier d'Ankara* adıyla 1957 yılında Les Éditeurs Français Réunis yayınevi tarafından Fransızca çevirisi yayımlanan *Ankara Mahpusu*, Türkçe kitap olarak ilk defa 1968 yılında yayımlanmıştır. İnternet kaynaklarında ve kitap tanıtımlarında kitabı Türkçeden Fransızcaya çevirenin Suat Derviş'in kendisi olduğu belirtilmekle birlikte asıl çevirmen ablası Hamiyet Hanım'dır. Söz konusu eser aynı zamanda 18 dile çevrilmiştir. Ancak bu çalışmada eserin diğer dillere çevirisi değil, eserin içinde birtakım değişiklikler yapılarak Türkçedeki yeniden basımları üzerinden diliçi çeviri incelemesi yanmetinsel unsurlar açısından değerlendirilmiştir. Yeniden yayına hazırlanması bağlamında söz konusu eserin yanmetinsel unsurlarının diliçi çeviri açısından ne kadar değiştiği ve bu değişikliğin olağan süreçteki gerekliliği tartışılmıştır.

Suat Derviş ve Ankara Mahpusu

Suat Derviş sadece gazeteci ve yazar değil aynı zamanda çevirmen kimliği de olan çok yönlü bir edebiyat kadınıdır. Ömrü boyunca telif ve tercüme birçok eser vermesine, çok sayıda gazete yazısı yayımlanmasına rağmen siyasi görüşleri nedeniyle uzunca bir süre görmezden gelinen yazar son zamanlarda akademik çalışmalara konu edilmiş, verdiği eserler yeniden gün yüzüne çıkarılmıştır. Dervişin en çok yazar ve gazetecilik yönü tanınmakla birlikte çok sayıda çeviri eser de verdiği ve çeviriye yönelmesindeki esas nedenin sadece Fransızca ve Almanca biliyor olmasından değil aynı zamanda ailece ekonomik dar boğaza girmelerinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir (Arı, 2023, s.133). Bu verimli yazarın hayatının belirli dönemlerinde Almanya ve Fransa'da yaşadığı ve yurtdışında yaşadığı dönemlerde bazen müstear isimlerle bazen de mahlas kullanmadan hikâye ve roman kaleme almaya devam ettiği bilinmektedir. Hatta *Ankara Mahpusu*'nu ilk olarak Türkçe *Zeynep İçin* adıyla sadece tefrika olarak yayımlatıp henüz kitap olarak Türkiye'de neşretmeden önce *Le prisonnier d'Ankara* adıyla Fransa'da ablası Hamiyet Hanım'ın çevirisiyle yayımlatmıştır. Suat Derviş, ilk dönemlerde popüler romanlar yazmışsa da daha sonra toplumcu gerçekçi bir bakış açısına kaymıştır. İşçi-işveren, ezen-ezilen çatışmalarına odaklanan diğer toplumcu gerçekçi yazarların aksine kapitalist sistemi eleştirerek toplumcu gerçekçi kimliğini de farklı bir şekilde ortaya koymuştur (Meydan, 2021). Roman, Vasfi, Vasfi'nin tıp fakültesinde okurken sadece şen kahkahalarını duyarak kendisine âşık olduğu Zeynep ve onların yaşamları ekseninde toplumsal adaletsizlikleri işler. Vasfi, neredeyse hiç tanımadığı hâlde içinden ilahileştirdiği sevgilisi Zeynep için bir cinayet işler ve hapse girer. Zeynep'se hiçbir şeyi umursamadan Vasfi'nin yaşlı amcası Şakir'le evlenir. Dul ve bir çocuklu olan Zeynep sonradan evlendiği yaşlı kocası öldükten sonra onun mirasına konar ve zenginleştikçe kendine özgü kadını yönlerini kaybeder. Vasfi ise hapisten çıktıktan sonra yeniden hayata tutunmaya çalışır ve roman ufak da olsa bir umutla sonlanır.

Yöntem

İthaki Yayın Grubu, Suat Derviş'in eserlerini Suat Derviş Kitaplığı sekmesinde yeniden basıma hazırlayıp satışa sunmuştur. Bu çalışmada kullanılan yeniden basım versiyonunun ilk baskısı 2013 yılında yapılmış fakat 2020 yılında yayımlanan 3. baskısı kullanılmış ve bu eser hedef metin olarak kabul edilmiştir. Diliçi çeviri bağlamında, 1968 yılında ilk defa kitap olarak May Yayınları tarafından yayımlanmış eser ise kaynak metin olarak kabul edilmiştir. Derviş, harf devriminden önce romanlar yayımlamış olsa da bu romanı devrimden sonra yayımladığı eserleri arasındadır, yani doğrudan Latin alfabesiyle kaleme almıştır. Söz konusu eser diliçi çeviri olarak kabul edildiğinden, sadeleştirme, düzenleme ya da Türkçeleştirme gibi metin içeriği açısından veya yanmetinsel unsurlar gibi metin dışı öğeler açısından ele alınabilmektedir. Fakat bu çalışmanın

sınırlılığı yanmetinsel unsurlara indirgenmiş, bu bağlamda Gerard Genette'in 1987 yılında yayımladığı *Seuil* adlı eserindeki yanmetinler (fr. paratexte) ışığında incelenmiştir. Yanmetinler, genelde her metnin, özeldeyse edebî metinlerin olmazsa olmaz doğal parçalarıdır. Genette, yan metinleri, metnin ne içinden ne de dışından sayılamadıklarını belirterek metin içi ile metin dışı olmanın arasındaki kararsız bölge gibi nitelendirmektedir (Genette, 1987, s. 8-9). Genette, yan metinleri *paratexte* olarak adlandırıp bunu da *peritexte* (iç yanmetin) ve *epitexte* (dış yanmetin)¹ olarak iki ana kola ayırır (Genette, 1987, s. 11). *İç yanmetin*, bir eserin yayın aşamasındaki tüm unsurlarını içerir. Bunlar, eserin formatını, kapağını, eklerini, ilk sayfalarını, yazarın adını, çevirmenin adını, künyenin eserin hangi kısımlarına yerleştirileceğini, başlığını, işlevini, dipnotlarını vb bilgilerini içerir (Genette, 1987, s. 21). *Dış yanmetin* ise eserin dışındaki unsurlardan oluşmaktadır. Yani metin dışında olup da eserle ilgili zaman ve mekân kısıtı olmayan yanmetinsel tüm unsurları içerir ve bunlar biyografiler, yazarla yapılan söyleşi ya da röportajlar, günlükler, yazışmalar ya da eleştiriler olarak ele alınabilirler (Genette, 1987, s. 11; 334). Herhangi bir çevirinin başarılı olmasını yan metinsel unsurlara bağlayan José Yuste Frias da yanmetinsel unsurların önemine vurgu yapan araştırmacılarıdır (akt. Gökduman, 2019).

Bu çalışmada, yanmetinler sadece *peritexte* (iç yanmetin) açısından incelenmiştir. *Ankara Mahpusu*'nun diliçi çeviri bağlamında kaynak metin olarak kabul edilen ilk baskısı bu açıdan incelendiğinde, kapakta sadece romanın başlığı, altında daha küçük puntolarla yazılmış yazar adı ve yanında eserin türü olan roman ayrıntısına yer verildiği görülmektedir. Kapaktan sonra ilk sayfasının tamamen boş olduğu, ikinci sayfada sadece romanın başlığının yer aldığı, üçüncü sayfada dizgi, baskı ve basıldığı yıl ile ilgili bilgiler içerdiği, dördüncü sayfasında yazar adı, kitap adı ve yayınevi adının yer aldığı ve son olarak da beşinci sayfasında kapak tasarımının kime ait olduğu bilgilerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Altıncı sayfadan itibaren roman başlamaktadır. 181. sayfada biten romanın 182. sayfası yine boş bırakılmış, 183. sayfa itibarıyla *Dış Basında Suat Derviş* başlığıyla 187. sayfaya kadar kitapla ilgili bilgilere yer verilmiştir. Söz konusu kitap Türkçe versiyonundan önce Fransızca olarak yayımlandığından, eserin Fransızca baskısının önsözünün Türkçe çevirisi eklenmiş, ardından dönemin yazar ve eleştirmenleri tarafından esere yapılan övgülere yer verilmiştir. Örnek olarak Derviş'in yıllarca Türk okurundan uzakta bırakıldığına vurgu yapılarak romanlarının birçok dile çevrildiği ve dış basında hakkında yazılan eleştirilere yer verileceği yazılmıştır. Ardından Janine Bouissounouse'nin Fransızca baskısına yazdığı önsöze, Andre Wurmser'in, Rene Andrien'in, Michel Smet'in Suat Derviş'le ilgili övgü dolu sözlerine yer verilmiştir (Derviş, 1968, s. 183-186). Son üç sayfada ise farklı dillere yapılan çevirilerinin kapak resimleri eklenmiştir. Eserin bu kaynak metin olarak kabul edilen ilk baskısı yanmetinsel olarak incelendiğinde, yazarın beynelmilel bir üne sahip olduğu, iyi derecede yabancı dil bildiği ve eserlerinin farklı dillere çevrildiği, dönemin yazar ve eleştirmenleri tarafından övgülü sözlerle tanıtıldığı ve günümüzde de yeni baskılarının satışa sunulması dolayısıyla alımlandığı anlaşılmaktadır.

Günümüzdeki baskısı yani hedef metin incelendiğindeyse, kaynak metindeki tam tersi olarak kapakta büyük puntolarla yazarın adının, altında daha küçük puntolarla eserin adının yer aldığı görülmektedir. Bu durumda vurgunun esere değil yazara yapıldığı söylenebilir. Ayrıca eserin içine eklenen önsöz, sonsöz ve kronolojik biyografiyle ilgili bilgiler yazarlarıyla birlikte hedef eserin kapağına eklenmiştir. Eserin kapaktan sonra ilk iki sayfasının boş olduğu, üçüncü sayfada yazarın fotoğrafıyla birlikte kısa özgeçmişinin yer aldığı, dördüncü sayfada editoryal tüm bilgilerin

¹ Epitexte ve peritexte kavramlarının Türkçeleri için Kansu-Yetkiner ve Yetkin-Karakoç'un 2015 yılında yayımladıkları *Yüzyıllık Süreçte Tevfik Fikret'in Şermin Yapıtı Bağlamında Diliçi Çeviri ve Yanmetin Olgusu* adlı makalelerindeki karşılıkları kullanılmıştır.

yer aldığı görülmektedir. Beşinci sayfada yazarın ve kitabın adı yer almaktadır ve altıncı sayfa boş bırakılmıştır. Yedinci sayfada esere Seher Özkök tarafından yazılan bir önsözle başlanmış ve önsözde romanın içeriğine ve sonuna dair bilgiler içerdiği dipnotu düşülmüştür. Roman on beşinci sayfadan itibaren başlamış ve eserin sonuna bir sözlük eklenmiştir. Sözlük yanmetinsel unsur olarak ele alınabileceği gibi içerik analizinde de metin içindeki diliçi çeviriyle ilgili olduğundan her iki açıdan da değerlendirilebilmektedir. Sözlük bölümünün hemen ardından Behçet Çelik'in internette yayımlattığı Ankara Mahpusu kitabını değerlendirdiği yazısı eklenmiştir. Son olarak Suat Derviş'in Osmanlı Türkçesiyle kaleme aldığı eserleri dilici çeviriyle günümüz Türkçesine kazandıran, yazarın gölgede kalmış birçok eserini yayına hazırlayan Serdar Soydan'ın *Suat Derviş ve Eserleri* başlığıyla, yazar ve eserleri hakkında ayrıntılı bilgiler verdiği yazısına yer verilmiştir. Yanmetinsel unsurlar diliçi çeviri bağlamında değerlendirildiğinde kaynak metin olarak kabul edilen ilk metindeki yanmetin öğelerine bütünsel olarak yer verilmediği, sadece yazarın kendisiyle ilgili bilgi verilirken Behçet Çelik'in Derviş'in kaleminin Gorki ile kıyaslandığına kısaca yer verdiği tespit edilmiştir. İlk olarak 1945 yılında *Zeynep İçin* adıyla Haber dergisinde 78 bölümlük bir tefrika olarak yayımlanan ardından da Suat Derviş Fransa'dayken ablası Hamiyet tarafından *Le prisonnier d'Ankara* adıyla 1957 yılında Les Éditeurs Français Réunis yayınevi tarafından Fransızca çevirisi yayımlanan eserin çeviri versiyonunda yazar ya da çevirmen ibaresi olmadığından Fransa'da bizzat yazarı tarafından çevrilen eser gibi kabul edilmiş, yorumlar bu bağlamda yapılmıştır. Ancak o dönem herhangi bir açıklama yapmayan, ya da hakkında yazılanları düzeltmeyen Derviş, esasında çeviriyi ablası Hamiyet Hanım'ın yaptığını Behçet Necatigil'e verdiği bir röportajda bizzat kendisi belirtmiştir (Necatigil, 1976). Ancak diliçi çeviri bağlamında hedef metin olarak kabul edilen yeni baskıda da bu bilgiye yer verilmemiş, hatta Türkçeden Fransızcaya çevrilen ilk Türk romanı olarak kabul edildiği bilgisi yinelenmiştir. Oysaki bu konuda da tartışmalar mevcuttur. Yukarıda söz edildiği gibi Tanzimat Döneminde Fransızcanın bu kadar etkin olması, Türkiye'de aynı zamanda Fransızca edebiyatın da gelişmesine yol açmıştır. Bu bağlamda, 1911 yılında Celâl Nuri İleri'nin İstanbul'da yayımlanan *Cauchemar* adlı romanı, 1927 yılında *Les Œuvres Libres* yayınevinden Nahit Sırrı Örik'in Paris'te yayımlanan *Zeyneb la Courtisane* adlı hikâyesi, 1930 yılında Ekrem Reşid Bey'in Paris'te yayımlanan *Désorientée* adlı romanı ve İzzet Melih Devrim tarafından kaleme alınan ve 1912 yılında Paris'te yayımlanan *Leïla* adlı piyesi örnek verilebilir (Aksoy, 2008).

Söz konusu eserin aslında Fransızcadan Türkçeye yayımlanan ilk çeviri roman olmadığı açıktır. Yine diliçi çeviri bağlamında incelendiğinde, kaynak metnindeki yeniden gün yüzüne çıkarılmış bir edebiyatçı olan Derviş için yapılan övgülerin hedef metne eklenmemiş olması bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Bunun yanı sıra kaynak metinde olmayıp da hedef metinde yazarla ilgili genel bilgiler ve eserlerinin listesinin verilmesi okurun yazarı daha iyi tanıması açısından önemli bulunmuştur. Genette, eserlerin yanmetinsel unsurlarının zamana, mekâna, kültüre, yazara, esere ve hatta eserin basımına göre değişebileceğini belirtip yanmetinsiz ana metinlerin olamayacağını ancak ana metinsiz yanmetinlerin olabileceğini ifade etmektedir (Genette, 1987, s. 9-10). Dolayısıyla diliçi çeviri bağlamında yanmetinsel unsurların birebir aktarılmadığı, zamana ve mekâna göre değişiklik gösterebileceği Suat Derviş'in *Ankara Mahpusu* eserinin farklı baskıları özelinde tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde Suat Derviş'in hayatı boyunca pek çok eser veren, çeviriler yapan, gazetecilik kimliği de olan çok yönlü bir yazar olduğu ancak tüm bu niteliklerine rağmen uzunca bir süre belirli nedenlerle yok sayıldıktan sonra tekrar gün yüzüne çıktığı görülmüştür. Dolayısıyla yeniden baskıya giren hedef

eserlerde kullanılan yanmetinlerde yazarın hayatına, eserlerine, edebî kişiliğine vurgu yapan metinlerin eklenmiş olmasının bu yayınların tekrar baskıya girmesiyle, alımlama açısından önemli bir etki yarattığı düşünülebilir.

Sonuç

Türkiye, özellikle batı dilleri ve kültürleriyle kıyaslandığında pek de uzak olmayan bir geçmişte dil devrimi yaşamış, rejim değişikliği dolayısıyla dilde hem alfabetik hem de içerikle ilgili ciddi dönüşümlere şahit olmuştur. Türkiye’de yaşanan bu dönüşüm dilde sadeleştirme açısından Tanzimat’a dayandırılmış ve Cumhuriyetle birlikte devlet eliyle sistemli bir şekilde hayata geçirilmiştir. Tanzimat Dönemi’nde aydınların batı dillerini özellikle de Fransızca’yı öğrenip noktalama işaretlerini Osmanlı Türkçesine uygulamaya başlamaları ve Fransızcadan birçok eser çevirmeleriyle dilde dönüşümün ilk adımları atılmıştır. Ardından Mustafa Kemal Atatürk tarafından 1928 tarihinde Arap Alfabesinden Latin Alfabesine geçilmesiyle Dil Devrimi resmen başlamış olup cumhuriyetin ilk yıllarında dilde sadeleştirmeye devam etmiş ve bu bağlamda diliçi çeviri sorunu ortaya çıkmıştır. Diliçi çeviri, Türkiye Türkçesi özelinde öncelikle alfabe değişikliği olarak ikinci aşamada da dilin sadeleştirilmesi olarak kendini göstermiştir.

Bu çalışmada diliçi çeviri bağlamında değerlendirilen Suat Derviş’in *Ankara Mahpusu* adlı eseri, çalışmanın sınırlılığı dolayısıyla içerik açısından değil sadece yanmetinsel unsurlar bağlamında ele alınmıştır. İlk defa 1968 yılında kitap olarak May yayınları tarafından yayımlanan versiyonu kaynak metin olarak; 2013 yılında İthaki Yayınları tarafından tekrar yayıma hazırlanan ve 2020 yılında 3. baskısı yapılan versiyonu ise hedef metin olarak kabul edilmiştir. Latin alfabesiyle kaleme alınmış olan her iki eser yanmetinsel unsurlar açısından ele alınarak incelenmiştir. Eserlerin yayım aşamasında kapak resmi, sayfa sıralaması, metnin içeriğine ilişkin basılı yorumlar ve yeniden gün yüzüne çıkmış yazarın söz konusu eseri ve diğer tüm eserleriyle ilgili farklı araştırmacılar tarafından kaleme alınan bölümleri açısından kaynak ve hedef metinler arasında yanmetinsel unsurlarda ekleme ve çıkarma gibi ciddi değişiklikler tespit edilmiştir. Kaynak metinde yer alan ve arka sayfalarda yabancı yazarlar tarafından Derviş’in kalemine yapılan övgülerin hedef metinde aynı şekilde yer almayıp söz konusu duruma kısmi olarak değinilmesi eksiklik olarak kabul edilebilirken, kaynak metinde hiç olmayıp farklı araştırmacılar tarafından Derviş’in eserlerini tanıtan, karakterlerinin analizini yapan metinlere yer verilmesi eserin yanmetinsel unsurlarının okura yönelik bir tutumla düzenlendiğini düşündürmektedir. Yanmetinsel unsurların diliçi çeviride, diller arası çeviride de olduğu gibi zamana ve mekâna göre değişebileceği, yayınevlerinin aldıkları kararlara göre eklenip çıkarılabileceği, bu durumun da eserlerin alımlanmasında birtakım etkileri olduğu, bu etkilerin de eserlerin tekrar baskıya girmeleriyle anlaşılabilirliği saptanmıştır. Bu çalışma Derviş’in eserlerinin aslında hem dillerarası çeviride hem de diliçi çeviride transliterasyon ve metin içi inceleme başta olmak üzere birçok farklı açıdan çalışılabileceğini, bu bağlamda zengin bir çalışma alanı sunduğunu göstermekte ve sadece Derviş’in eserleriyle değil aynı zamanda Tanzimat ve Erken Cumhuriyet Dönemi’nde kaleme alınan diğer eserlerle de başka çalışmaların yapılmasına kapı aralamaktadır.

Extended Abstract

The definition of language is a challenging undertaking. From the ancient Greek philosophers Plato and Aristotle to the 17th-century English philosopher Hobbes and the French philosopher Descartes, as well as the Russian linguist Jakobson and the American philosopher Chomsky, both philosophers and linguists have devoted considerable attention to the question of

language and its definition. The limitations of this study preclude the possibility of offering a comprehensive definition of language. In essence, the definition of language encompasses both broad and narrow meanings. Although all forms of communication can be classified as language in a broad sense, it can be argued that it is a system that facilitates understanding between people in a narrow sense (Altınörs, 2014, p. 21).

In considering the origin of language, it is possible to identify two principal approaches: those that are faith-based and those that are not. Faith-based origin studies continued almost until the 18th century, with different legends from the holy books to other polytheistic religions. Following this, new approaches were presented which ignored religious elements, although these were not expressed very clearly at first (Kerimoğlu, 2016, p. 49). Despite its foundation in such legends, the precise origin of the language remains shrouded in obscurity. Subsequently, scholars who adopted a non-religious perspective advanced alternative interpretation. In this context, Schleicher advanced the novel proposition that language is a living entity. This was subsequently reiterated by Eric Lenneberg and Noam Chomsky, who was significantly influenced by Schleicher's ideas. They advanced the argument that language is a biological entity. Nevertheless, the proposition that language is a biological, living entity remains a matter of contention within certain academic circles (Kerimoğlu, 2022). Nevertheless, this does not imply that language is static, unchanging, or incapable of renewal. Indeed, it is well documented that technological advancement, globalisation, migration, and the intersection of cultures have a direct impact on language.

In this context, the replacement of the Ottoman Empire by the Republic of Turkey was accompanied by a series of radical changes in the new regime. One of the most significant of these is the language reform. It can be stated that the language reform was a two-stage process, comprising the transition from the Arabic to the Latin alphabet in 1928 and the direct alteration of the language's content after 1932 (Berk Albachten, 2015, p. 167). The Turkish language, which underwent a process of linguistic simplification following the adoption of Islam, began to be influenced by French during the Tanzimat Period. This resulted in the emergence of a more accessible and understandable language, characterized by the introduction of punctuation marks. These changes facilitated a more radical transformation with the establishment of the Republic. Both the transition from the Arabic alphabet to the Latin alphabet and the Turkish language underwent a process of purification from foreign words, particularly those derived from Arabic and Persian. This alteration to the Turkish language has facilitated an evaluation of the works of the Tanzimat and Early Republican Periods in the context of intralingual translation.

This study analyses *Ankara Mahpusu*, a work by Suat Derviş, a prolific writer of the early republican period whose works have been translated into numerous languages. It is situated within the framework of intralingual translation. In the context of its republication, this study examines the extent to which the paratextual elements of this work have changed in the context of intralingual translation and the necessity of this change in the ordinary process. Ithaki Publishing Group has prepared Suat Derviş's works for republication and made them available for purchase under the Suat Derviş Bookshelf tab. The initial reprint edition employed in this study was first published in 2013; however, the third edition, published in 2020, was utilized as the target text, as it represented the most recent iteration. In the context of intralingual translation, the work, which was first published as a book in 1968 by May Publications, was accepted as the source text.

Although Derviş had previously published novels, this particular work is among those he published after the alphabet revolution. As the work in question is regarded as an intralingual translation, it can be examined in terms of its textual content, such as the application of techniques such as simplification, editing or Turkification, or in terms of its extra-textual elements, including paratextual elements. However, the limitation of this study is restricted to the paratextual elements, which are analyzed in the context of the paratexts as defined by Gerard Genette in his 1987 publication *Seuil*.

Suat Derviş has been identified as a writer of considerable versatility, having produced a substantial corpus of works, undertaken translations and pursued a career in journalism. Nevertheless, despite these attributes, he has experienced a resurgence of interest following a period of relative neglect, the reasons for which remain unclear. It can thus be posited that the incorporation of texts that elucidate the author's life, oeuvre and literary persona into the ancillary texts employed in the reprinted works in question exerts a considerable influence on the reception of these publications upon their republication. It has been established that paratextual elements may undergo alterations over time and across different contexts, with the potential for additions or deletions to be made at the discretion of publishing houses. This phenomenon has been observed to exert an influence on the reception of the works in question, and an understanding of this influence can be gained through the reprinting of the works. This study demonstrates that Derviş's works can be examined from a multitude of perspectives in both interlingual and intralingual translation, particularly transliteration. They offer a vast field of study in this context, providing a foundation for further research not only on Derviş's works but also on those written during the Tanzimat and Early Republican periods.

Kaynakça

- Academie Française. (2024, 20 Şubat). Histoire de l'academie française <https://www.academie-francaise.fr/linstitution/lhistoire>
- Aksoy, E. (2008). *La littérature d'expression française en Turquie*. Revue d'histoire littéraire de la France, 108, 633-644. <https://doi-org.ezproxy.normandie-univ.fr/10.3917/rhlf.083.0633>.
- Altınörs, A. (2014). *50 Soruda dil felsefesi*, Kayhan Matbaacılık. İstanbul.
- Arı, S. (2023). *Yazar-gazeteci çevirmen Suat Derviş*. Paradigma Akademi.
- Arslan, Ö. (2022). Türkçe dili çevirilerde Fransızca kelimelere dair sorunlar: Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın şipsevdi romanı örneği, *Teoriden Pratiğe Türk Edebiyatında Dili Çeviri*. (yay. haz. Yazar, S. & Kaçar, M.). 21-37. Ketebe Yayınları.
- Berk Albachten, Ö. (2015). The Turkish language reform and intralingual translation. *Tradition, tension and translation in Turkey*, (Ed. Tahir Gürçağlar, Ş., Parker, S. & Milton, J.). 165-180. Benjamins Translation Library. <https://doi.org/10.1075/btl.118.08alb>
- Berkes, N. (2013). *Türkiye'de çağdaşlaşma*, (Yayına Hazırlayan. Ahmet Kuyaş). Yapı Kredi Yayınları.
- Birkan Baydan, E. (2011). Editing as rewriting. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi*, 2 (3), 1.
- Derviş, S. (1968). *Ankara Mahpusu*. May Yayınları.

- Derviş, S. (2020). *Ankara Mahpusu*. İthaki Yayınları.
- Erbil, E. (2022). Diliçi çeviri kavramı ve teorik ve uygulamalı olarak diliçi çeviri üzerine yapılan araştırmaların tanımı. *Teoriden Pratiğe Türk Edebiyatında Diliçi Çeviri*. (yay. haz. Yazar, S. & Kaçar, M.). 21-37. Ketebe Yayınları.
- Genette, G. (1987). *Seuil*. Seuil Yayınları.
- Gökdoğan, U. C. (2019). Yeniden çeviride yan metinsel ögeler: Yeniden çevirmen olarak Cemil Meriç'in Balzac çevirisi üzerine bir inceleme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö5), 334-345. DOI: 10.29000/rumelide.606204.
- Jakobson, R. (1959). On linguistic aspects of translation, *on translation*, (Ed. Reuben Arthur Brower). 232-239. Harvard University Press.
- Kansu-Yetkiner, N., & Yetkin-Karakoç, N. (2015). Yüzyıllık süreçte Tefik Fikret'in Şermin yapıtı bağlamında diliçi çeviri ve yanmetin olgusu. *Bilig(75)*, 195-226.
- Kerimoğlu, C. (2016). Dilin kökeni arayışları I: dilin kökeniyle ilgili akademik tartışmalar. *Dil Araştırmaları*, 18, 47-84.
- Kerimoğlu, C. (2022). Dil canlı bir varlık mıdır? *Gazi Türkiyat*, 30, 1-11.
- Kuşçu, E., & Yağlı, A. (2022). Yabancı dil olarak Fransızcanın Osmanlı Devleti'nin son dönemlerindeki siyasal, kültürel ve eğitsel alanlardaki hâkimiyeti. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi(30)*, 467-488. <https://doi.org/10.56597/kausbed.1175353>
- Meydan, E. (2021). Kapitalizmin kıskacında bir kadın romanı: Ankara Mahpusu. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 50, 127-35.
- Necatigil, B. (1976). Dünya kadın yılında Suat Derviş üzerine notlar, M. Çelen, M.H. Doğan, K. Ertop, vd. (Ed.) *Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı* içinde, (ss. 593-609). Tekin Yayınevi-Nesin Vakfı.
- Tarihçe*. (2011, 31 Aralık). Türk Dil Kurumu. 25 Şubat 2024 tarihinde <https://tdk.gov.tr/tdk/kurumsal/tarihce-2/> adresinden erişilmiştir.
- Toury, G. (1986). Translation: A Cultural-Semiotic Perspective. *Encyclopedic Dictionary of Semiotics*, (Ed. Thomas A. Sebeok). 1111-1124. Mouton de Gruyter.
- Treuil, R. (2011). L'origine des langues. R. Treuil (éd.), *L'archéologie cognitive* içinde, (ss.105-113). Éditions de la Maison des sciences de l'homme. <https://doi.org/10.4000/books.editionsms.14542>.
- Tyszler, C. (2015). Le mythe de Babel. M. Bergès-Boune ve J. M. Forget (ed.) *Vivre le multilinguisme* içinde, (ss. 85-94). Éditions Éres. <https://doi-org.ezproxy.normandie-univ.fr/10.3917/eres.berge.2015.02.0085>.
- Yılmaz, S. (2022). Türk dilinin sadeleşmesi meselesi: Yakup Kadri örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 30, 324-338. DOI: 10.29000/rumelide.1192524.
- Zethsen, K. K. (2009). Intralingual translation: an attempt at description. *Meta: Translators' Journal*, 54(4), 795-812.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Çatışma Beyanı/Declaration of Conflict: Çalışmada kişi ya da kurumlar arası çıkar çatışmasının olmadığı beyan olunur. / It is declared that there is no conflict of interest between individuals or institutions in the study.

Telif Hakkı&Lisans/Copyright&License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0